

zij, het leek of het *Auswärtige Amt* de deur opengezet had voor hulp aan de gevangenen, maar in de praktijk bleek die hulpverlening moeilijk. Zo konden het Internationale Rode Kruis en de nationale Rode-Kruis-organisaties alleen dan aan gevangenen pakketten doen toekomen indien van dezen de 'names and addresses' bekend waren - 'addresses' betekende: de namen van de betrokken kampen, de kampnummers van de gevangenen en de nummers van hun barakken. Pas begin augustus (ruim vier maanden na de officiële mededeling van het *Auswärtige Amt*) deed het Internationale Rode Kruis een eerste zending van pakketten toekomen aan vijftig gevangenen.

Het recht om pakketten te ontvangen was niet de enige gunst die aan een groot deel van de gevangenen verleend werd. Himmler eiste, en het *SS-Wirtschafts- und Verwaltungshauptamt* gaf die eis door (namelijk in het rondschrijven van 28 december '42 waaruit wij eerder de cijfers weergaven betreffende de 'Zu-' en 'Abgänge' in de maanden juni t.e.m. november '42), dat ook het kampvoedsel verbeterd moest worden, dat de gevangenen, wat hun werk betrof, rationeler moesten worden ingedeeld en dat in de verschillende *Kommandos* minder geranseld en vermoord moest worden. Bovendien werd, in aansluiting op het voorschrift dat Pohl al in april '42 had doen uitgaan, bepaald dat de lange appèls, waarbij de gevangenen dagelijks urenlang in rijen hadden moeten staan, kwamen te vervallen. Pohl had zijn instructie dienaangaande gekoppeld aan de eis dat voor de arbeidstijd geen beperkingen zouden gelden, maar die eis zou veel van haar kracht verliezen zodra de gevangenen in of buiten de kampen 'fabrieksmatige' arbeid zouden moeten verrichten: daarbij zouden zij immers veelal afhankelijk worden van geschoold leidinggevend burgerpersoneel dat zich aan de officiële werktijden zou houden.

Nòg twee 'gunsten' werden toegestaan: in mei '43 werd door Pohl op last van Himmler bepaald dat aan gevangenen die bijzonder hard werkten, wekelijkse premies uitbetaald zouden worden (deze liepen op van een halve tot vier *Rm*), zulks in de vorm van kampgeld waarvoor zij zich in de kampcantines allerlei waren zouden kunnen aanschaffen; veel bijzonders was in die cantines niet te koop, maar elke aanvulling op het rantsoen was welkom. Voorts (ook dat was door Himmler als een gunst gezien) werden eind '42 - begin '43 aan de meeste kampen bordelen toegevoegd. Mauthausen kende zulk een bordeel overigens al eerder in '42 - Himmler liet ze nu ook elders oprichten omdat hij vertrouwde dat veel gevangenen zich extra correct zouden gedragen en extra ijverig zouden werken, indien zij daarmee verlof tot bordeelbezoek zouden verkrijgen. Bij Himmler speelden evenwel ook andere factoren een rol: hij was verontrust over de hem gerapporteerde